

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля

Юрій БІДЗІЛЯ

« 30 » *серпень* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Англійська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «**Психологія**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми «**Українська мова і література. Англійська мова і література**».

Розробник: *Синишина Вікторія Михайлівна*, кандидат психологічних наук, доктор педагогічних наук, професор кафедри психології ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри психології**.

Протокол № 14 від 28 червня 2023 року

Завідувач кафедри Уляна МИХАЙЛИШИН

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	3	4
Кількість модулів –2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	5	7
	Лекції:	
	28	14
	Практичні (семінарські):	
	24	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	53	91

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Психологія**» є формування у здобувачів вищої освіти знань щодо розкриття загальних закономірностей та вміння охарактеризувати етапи формування предмета психологічної науки, показувати динаміку та логіку розвитку психологічних концепцій, різних поглядів, які керують поведінкою людини та процесами пізнання навколишнього світу, закони становлення особистості.

Курс «Психологія» побудований на основі сучасних знань про психіку, фундаментальних тверджень психологічної науки щодо концепцій особистості та діяльності, наукових тверджень про відображувальну, пізнавальну, регулятивну функцію психіки та закономірностей функціонування психіки, її проявів від найпростіших відчуттів до абстрактних пізнавальних процесів, від психічних властивостей особистості до розумових здібностей та виходить із принципів професійно-діяльній спрямованості у підготовці майбутніх фахівців.

Навчальна дисципліна спрямована на засвоєння понять «особистість», «діяльність», «пізнавальні процеси», «емоційно-вольова сфера особистості, «пізнавальні процеси», «психологічні властивості особистості».

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК 5. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я здобувачів освіти (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)

ПК7. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Психологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК2. Філософія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<i>Знає</i> закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.	РН 2
<i>Знає та розуміє</i> особливості навчання різнорідних груп здобувачів освіти, <i>застосовує</i> диференціацію навчання, <i>організовує</i> освітній процес з урахуванням особливих потреб здобувачів освіти.	РН 4
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Володіє формами та методами</i> виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, <i>уміє</i> відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.	РН 9
<i>Здатний проектувати</i> психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, <i>уміє</i> виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, <i>організовувати</i> співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.	РН 10
<i>Здатний</i> цінувати різноманіття та мультикультурність, <i>керуватися</i> в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.	РН 11

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Психологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
<i>Знає</i> закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.	РН 2
<i>Знає</i> та розуміє особливості навчання різнорідних груп	РН 4
<i>Уміє</i> оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Володіє</i> формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.	РН 9
<i>Здатний</i> проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, уміє виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.	РН 10
<i>Здатний</i> цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.	РН 11

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання студентів за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямовані на опанування навчального навантаження з освітньої програми: поточний, модульний, підсумковий контроль.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: оцінювання на практичних заняттях, оцінювання самостійної та індивідуальної роботи.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
6	6	6	6	6	6	14		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	50	100
8	8	8	8	18		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	7	35	5	35
Самостійна робота	7	7	6	6
Реферат	1	8	1	9
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота оцінюється по 50-бальній шкалі. Для цього кожне питання МКР оцінюється у таких шкалах:

Перший рівень складності завдання. П'ять тестів оцінюються у три бали. **Сума 15 балів.**

Другий рівень складності завдання. Питання оцінюється у **15 балів**. Відповідь на питання алгоритмічного рівня оцінюється на «відмінно», коли студент досконало орієнтується в навчальному матеріалі, вміє аналізувати, робить аргументовані висновки, застосовувати навчальну інформацію для осмислення стандартних ситуацій. На оцінку «добре» студент повинен чітко відповідати на запропоновані питання з обов'язкової програми навчання, вміти робити аналіз і висновки, але при висвітленні питання можуть траплятися деякі погрішності. Оцінка «задовільно» ставиться тоді, коли студент частково знає відповідь на запропоновані питання і демонструє наявність окремих елементів самостійного мислення й розв'язання стандартної ситуації. «Незадовільно» – це повне незнання програмного матеріалу.

Третій рівень складності завдання. Питання оцінюється у **20 балів**. Відповідь на питання творчого рівня оцінюється на «відмінно», коли студент досконало орієнтується в навчальному матеріалі, усвідомлено застосовує освоєну навчальну й наукову інформацію для осмислення нестандартних проблем, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни, вміє аналізувати різні концепції, робить аргументовані висновки, демонструє власне бачення проблеми й шляхів її розв'язання. На оцінку «добре» студент повинен чітко відповідати на запропоновані питання, демонструючи творчий підхід до виконання поставленого завдання й вільне володіння навчальною інформацією, вміти робити аналіз нестандартних ситуацій і висновки, але при висвітленні питання можуть траплятися деякі погрішності. Оцінка «задовільно» ставиться тоді, коли студент частково знає відповідь на запропоновані питання і демонструє наявність окремих елементів самостійного мислення. «Незадовільно» – це повне незнання програмного матеріалу.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C	Добре		74-81
D	Задовільно		64-73
E	Задовільно		60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F	Незадовільно		0-34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за залік визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може здобути здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку **«зараховано» (90–100 балів, А)** заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу.

Оцінку **«зараховано» (82–89 балів, В)** заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку **«зараховано» (74–81 бал, С)** заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на заліку з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«зараховано» (64–73 бали, D)** заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи заліку помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку **«зараховано» (60–63 бали, E)** заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й

використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «не зараховано» (35–59 балів, FX) виставляється здобувачеві, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «не зараховано» (0–34 бали, F) виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

До складання заліку допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання заліку і в нього виникає академічна заборгованість.

Залік із навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не скласти, якщо він успішно пройшов усі модульні контролі та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, залік складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання заліку оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Залік проходить в усній формі. На залік виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на заліку здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за залік заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1 . Психологія як наука

Змістовий модуль 1. Загальні теоретичні основи психології. Психічні процеси.

Тема 1. Предмет завдання і структура психологічної науки.

Визначення психології. Особливості психології як науки. Предмет та об'єкт психології, їх співвідношення. Особливості психічної реальності. Методологічні, теоретичні та природничі основи психології. Основні групи методів психології. Емпіричні методи психології: спостереження, самоспостереження, експеримент, бесіда, опитування, тестування, аналіз документів та продуктів діяльності, експертна оцінка. Аналітичні методи: кількісні та якісні. Основні розділи психології. Зв'язок з іншими науками. Значення психологічних знань для людини. Основні психологічні школи XIX–XX–XXI ст.

Тема 2. Розвиток психіки і свідомості.

Історичний розвиток психіки (філогенез). Пікові стадії розвитку психіки людини. Виникнення первісної свідомості. Типи і форми поведінки організмів. Вікові кризи розвитку людини. Теорії онтогенезу психіки. Психічний розвиток на рівні організму. Психічний розвиток на рівні індивіда. Психічний розвиток на рівні особистості. Психіка і мозок. Побудова нервової системи людини. Свідомість як найвищий рівень розвитку психіки. Свідомість і несвідоме.

Тема 3. Структура і динаміка розвитку особистості. Особистість у діяльності та спілкуванні.

Поняття особистості в психології. Визначення особистості. Структура особистості. Біологічні й соціальні умови становлення індивідуальності. Спрямованість особистості. Потреби. Інтереси. Ціннісно-смилова сфера особистості. Здібності. Поняття про здібності. Структура здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Здібності і задатки. Проблема розвитку здібностей. Здібності і проблема фахової орієнтації. Талант і геній.

Тема 4. Вікові особливості розвитку особистості.

Вікова періодизація розвитку особистості. Вікові кризи. Видатні педагоги про вікову періодизацію. Акселерація.

Тема 5. Відчуття як первинна форма відображення.

Відчуття як пізнавальний процес. Характеристики відчуттів: модальність, інтенсивність, локалізація, тривалість. Загальні властивості відчуттів та особливості їх індивідуальних проявів: пороги чутливості, адаптація, сенсibiliзація, синестезія, компенсація, сенсорна депривація. Класифікація відчуттів. Взаємодія відчуттів. Контраст відчуттів.

Тема 6. Сприймання. Сутність та основні якості сприймання.

Сприймання як пізнавальний процес. Фізіологічні основи сприймання. Властивості сприймання. Цілісність, структурність, константність, предметність, осмисленість, узагальненість, апперцепція. Класифікація сприймань. Складні форми сприймання. Ілюзії сприймання. Вікові особливості сприймання. Значення пізнавального процесу сприймання у житті людини.

Тема 7. Рівень абстрактного пізнання. Мислення та уява.

Мислення. Операції мислення. Аналіз та синтез. Порівняння. Абстрагування та узагальнення. Конкретизація. Поняття. Види понять. Види мислення: наочно-дійове, наочно-образне, абстрактно-логічне. Розв'язання розумових задач та творча діяльність особистості. Колективна творчість. Розумова діяльність і мова. Поняття про коефіцієнт інтелектуальності.

Уява. Психологічний механізм уяви. Фактори уяви. Головні властивості уяви. Техніки уяви: комбінування, акцентування, гіпербола, літота, типізація, алегоризація, метафоризація, символізація. Інтуїція. Психологічний механізм інтуїції. Етапи творчого процесу.

Модуль 2. Емоційно-вольові процеси, психічні стани

Змістовий модуль 2. Управління психічними станами.

Тема 8. Поняття про пам'ять.

Поняття про пам'ять. Загальна характеристика процесів пам'яті. Види пам'яті. Фізіологічні умови пам'яті. Класифікація пам'яті: за модальністю (наочно-образна, рухова, емоційна, словесно-логічна), тривалістю зберігання (миттєва, короткочасна, проміжна, довгострокова), цілями діяльності (мимовільна, довільна). Процеси пам'яті. Теорії пам'яті. Мнемічні властивості пам'яті. Методи розвитку пам'яті. Умови і прийоми підвищення ефективності пам'яті. Вікові особливості розвитку пам'яті. Розвиток пам'яті у навчальному процесі школярів.

Тема 9. Психологічний механізм уваги.

Увага як форма психічної діяльності. Поняття про увагу. Фізіологічні механізми уваги. Психологічна установка і діяльність. Різновиди уваги та їх порівняльні характеристики. Характерні особливості уваги. Види і властивості уваги. Якості та форми уваги. Уважність як властивість особистості. Значення уваги в діяльності педагога. Вікові особливості розвитку уваги. Розвиток і формування уваги дітей, підлітків та юнаків.

Тема 10. Емоційно-вольові психічні процеси. Емоційні психічні процеси як основа внутрішнього світу особистості. Відмінність пізнавальних процесів від емоційних.

Структура емоційної сфери психічного. Воля та вольові дії. Цілеспрямованість та рішучість особистості. Дисциплінованість як запорука ефективної діяльності. Етапи простого та складного вольового акту. Вольові якості та психологічні фактори їх формування. Свобода волі та відповідальність особистості. Формування вольових якостей на етапах вікового розвитку.

Тема 11. Емоції та почуття.

Відмінності між емоціями та почуттями. Індивідуальні особливості в емоційному житті. Практичні емоції – як основа розвитку особистості.

Тема 12. Негативні психічні стани.

Види емоційних станів: настрій, афект, стрес, фрустрація, афективний стан. Стрес першокурсника. Методи та засоби нівелювання негативних психічних станів.

Тема 13. Темперамент.

Поняття про темперамент. Історія вчень про темперамент. Тип вищої нервової діяльності та темперамент Властивості темпераменту. Характеристика темпераментів. Врахування типу темпераменту дітей у навчально-виховній роботі.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
	Л	пр	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 . Психологія як наука.												
Загальні теоретичні основи психології												
Тема1. Предмет завдання, і структура психологічної науки	8	2	2			4	7	2				5
Тема 2. Розвиток психіки і свідомості	8	2	2			4	10	2				8
Тема 3. Структура і динаміка розвитку особистості. Особистість у діяльності та спілкуванні	10	4	2			4	7	2				5
Тема 4. Вікові особливості розвитку особистості	8	2	2			4	7	2				5
Тема 5. Відчуття як первинна форма відображення	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Сприймання. Сутність та основні якості сприймання	9	2	2			5	5					5
Тема 7. Рівень абстрактного пізнання. Мислення та уява	9	2	2			5	9					9
Разом за модулем 1	60	16	14			30	53	8				45
Модуль 2. Емоційно-вольові процеси, психічні стани												
Тема 8. Поняття про	9	2	2			5	8	2				6

пам'ять												
Тема 9. Психологічний механізм уваги	9	2	2			5	10					10
Тема 10. Емоційно-вольові психічні процеси	9	2	2			5	10					10
Тема 11. Емоції та почуття	9	2	2			5	5					5
Тема 12. Негативні психічні стани. Стрес та його різновиди	6	2	2			2	7	2				5
Тема 13. Темперамент та характер як властивості особистості	3	2				1	12	2				10
Разом за модулем 2	45	12	10			23	52	6				46
Усього годин	105	28	24	-	-	53	105	14		-	-	91

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет завдання і структура психологічної науки	2
2	Тема 2. Розвиток психіки і свідомості	2
3	Тема 3. Структура і динаміка розвитку особистості. Особистість у діяльності та спілкуванні	2
4	Тема 4. Вікові особливості розвитку особистості	2
5	Тема 5. Відчуття як первинна форма відображення	2
6	Тема 6. Сприймання. Сутність та основні якості сприймання	2
7	Тема 7. Рівень абстрактного пізнання. Мислення та уява	2
8	Тема 8. Поняття про пам'ять	2
9	Тема 9. Психологічний механізм уваги	2
10	Тема 10. Емоційно-вольові психічні процеси	2
11	Тема 11. Емоції та почуття	2
12	Тема 12. Негативні психічні стани	2
	Разом	24

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна

1	<p>Тема 1.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як змінювався предмет психології в періоди становлення науки. 2. Яка особливість предмету психології. 3. Чим відрізняється життєва (побутова) психологія від наукової. 4. Чи існує матеріальний субстрат психіки. 5. В чому ви вбачаєте значення психології для педагогів. 6. Які основні принципи та методи психології . 7. Назвіть функції психіки . <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення: психологія, психіка, відображувальна діяльність, активне психічне відображення, свідомість, несвідоме, експеримент .</p>	4	5
2	<p>Тема 2.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте етапи розвитку нервової системи. Якою є послідовність етапів розвитку психіки? 2. Чи впливає середовище та умовами життя на розвиток психіки? 3. Що є спільного у психічній діяльності тварини і людини, і що відмінне у психічній діяльності тварини і людини? 4. Які ознаки людської свідомості? 5. Назвіть структури мозку , що беруть участь у перцептивних процесах і внутрішній регуляції? 6. Дайте визначення функціональної асиметрії мозку? 7. Визначте , в чому роль лівої та правої півкуль? 8. Які функції може виконувати свідомість людини? <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення: асиметрія мозку , свідомість, самосвідомість , відображення, подразливість, чутливість, вища нервова діяльність, рефлекс, безумовний рефлекс, умовний рефлекс, психічні процеси, свідомість, несвідоме, підсвідоме.</p>	4	8
3	<p>Тема 3.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте, коли індивідуальність стає особистістю. 2. Обґрунтуйте суспільну сутність особистості. 3. Чи можна стверджувати , що якості , риси, чи властивості в особистості зумовлені її біологічною природою? Що є біологічне в життєдіяльності особистості? 4. Обґрунтуйте з позиції основних теорій мотивації професійної діяльності, чому людина ходить на роботу. 5. Поясніть, яким чином самооцінка людини пов'язана з мотивацією досягнення? 6. Визначте, які основні мотиви влади. Чи є мотив влади компенсаторним механізмом низької самооцінки та комплексу неповноцінності? 7. Розтлумачте формулу Джеймса щодо самооцінки. 8. Чи можна рівень домагань пов'язати з рівнем самооцінки людини і як ці поняття пов'язані з успіхом у професійній 	4	5

	діяльності.		
4	<p>Тема 4. Вікові особливості розвитку особистості</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Що таке вікові особливості розвитку особистості?</p> <p>2. Які вікові періодизації існують у науковій літературі?</p> <p>3. Що найбільше впливає на розвиток особистості?</p> <p>4. Для чого вчителю потрібно знати вікові особливості дітей?</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення:</p> <p>перші стадії раннього дитинства, ранній дитячий вік, переддошкільний вік, дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий вік, юнацький вік.</p>	4	5
5	<p>Тема 5.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. У чому полягає фізіологічна основа відчуттів?</p> <p>2. За якими ознаками класифікують відчуття?</p> <p>3. Розкрийте сутність адаптації та її видів.</p> <p>4. В чому полягає сутність сенсibiliзації?</p> <p>5. Поясніть значення відчуттів для людини.</p> <p>6. В чому полягає психофізика сенсорних процесів.</p> <p>7. На чому ґрунтуються відчуття різної модальності.</p> <p>8. Визначте декілька теорій відчуттів .</p> <p>9. Сенсорна організація особистості.</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення:</p> <p>відображення, подразливість, чутливість, вища нервова діяльність, рефлекс, безумовний рефлекс, умовний рефлекс, психічні процеси, екстроцептивні відчуття, зорові, слухові, дотикові, нюхові, смакові, інтроцептивні відчуття</p>	4	8
6	<p>Тема 6.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Що спільного між сприйманням і відчуттям</p> <p>2. Навести приклади аперцепції і пояснити це явище.</p> <p>3. Визначити загальні властивості сприймань.</p> <p>4. Розтлумачте поняття "ілюзія" у сприйманні та який її механізм?</p> <p>5. Розвиток сприймання й вплив на нього діяльності.</p> <p>6. Закони і загадки зорового сприймання людини.</p> <p>7. Феномени зорових ілюзій.</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення:</p> <p>Сприймання, предметність, структурність, осмисленість, цілісність, константність, вибірковість, ілюзії, аперцепція, сприймання простору, сприймання часу, сприймання руху, конвергенція, акомодация, синкретичне сприймання.</p>	5	5
7	<p>Тема 7.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання та колективного обговорення:</p> <p>1. Визначте сутність мислення як психічного процесу?</p> <p>2. Які існують індивідуальні особливості мислення?</p> <p>3. Дайте визначення операційним компонентам мислення.</p>	5	9

	<p>4. Які існують тести на визначення розумових здібностей?</p> <p>5. Як пов'язані між собою мислення та мовлення?</p> <p>6. Чим поміж собою відрізняються образи пам'яті та образи уяви?</p> <p>7. Чим відрізняються уявлення та образи уяви?</p> <p>8. Дайте порівняльну характеристику мислення та уяви.</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення: судження, умовиводи, поняття, проблемна ситуація, задача, гіпотеза, наочно-дійове мислення, наочно-образне мислення, словесно-логічне мовлення</p>		
8	<p>Тема 8.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання та колективного обговорення:</p> <p>1. Пам'ять у професійній діяльності людини.</p> <p>2. Чи існує ідеальна пам'ять?</p> <p>3. Що є необхідною умовою довільного запам'ятовування?</p> <p>4. Як відбуваються розвиток пам'яті?</p> <p>6. Охарактеризуйте причини забування.</p> <p>7. Назвіть вікові особливості динаміки розвитку пам'яті.</p> <p>8. Вікові особливості розвитку пам'яті молодших школярів та підлітків.</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення: збереження, забування, відтворення, короткотривала пам'ять, довготривала пам'ять, оперативна пам'ять, довільне запам'ятовування, мимовільне запам'ятовування, смислове запам'ятовування, механічне запам'ятовування.</p>	5	6
9	<p>Тема 9.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання та колективного обговорення:</p> <p>1. В чому полягають причини відсутності уваги?</p> <p>2. Гіперактивність молодших школярів .</p> <p>3. Гіперактивність у підлітковому віці. Дефіцит уваги.</p> <p>4. Що таке уважність і в чому вона виявляється?</p> <p>5. Які умови ефективного формування уваги?</p> <p>6. Вікові особливості розвитку уваги.</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення: увага, уважність, властивість уваги, гіперактивність, дефіцит уваги.</p>	5	10
10	<p>Тема 10.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання та колективного обговорення:</p> <p>1. В чому полягають причини відсутності волі ?</p> <p>2. Чи впливає соціальний статус на рівень сформованості вольових якостей?</p> <p>3. Які фактори приймають участь у вихованні вольових якостей особистості?</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення: довільна регуляція, вольові процеси, вольовий вчинок, вольове зусилля; вольова діяльність, довільні і мимовільні дії, вольові стани , вольові якості .</p>	5	10

11	<p>Тема 11. Емоції та почуття</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання та колективного обговорення:</p> <p>1. Які властивості характеризують емоції та почуття?</p> <p>2. Які групи емоцій можна виділити відповідно до їх модальності</p> <p>3. Дайте визначення настрою. Які методи існують для стабілізації настрою?</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення:</p> <p>любов, пристрасть, радість, щастя, задоволення, сум, самотність, нудьга, смуток, гнів, лють, сердитість, роздратування, ненависть, злість, сором, жалість, розчарування, жаль, прикрість, страх, відчай, розгубленість, безпорадність, гордість, збурення, образа.</p>	5	5
12	<p>Тема 12.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання та колективного обговорення:</p> <p>1. Назвіть методи та засоби подолання негативних психічних станів.</p> <p>2. Психічне напруження. Як його подолати?</p> <p>3. Дайте визначення депресії як психо-емоційного стану.</p> <p>4. Чи існують емоції у тварин?</p>	2	5
13	<p>Тема 13.</p> <p>1. Питання для самостійного опрацювання та колективного обговорення:</p> <p>1. Якими властивостями вищої психічної діяльності характеризується темперамент?</p> <p>2. Яке співвідношення властивостей (сили, урівноваженості, працездатності) вищої нервової діяльності І.П. Павлов поклав в основу типів темпераментів?</p> <p>3. Як проявляються особливості поведінки екстраверта? Які риси характеру можуть сформуватись у екстравертів?</p> <p>4. Як проявляються особливості поведінки інтроверта? Які риси характеру можуть сформуватись у інтровертів?</p> <p>5. Як може впливати темперамент на формування рис особистості?</p> <p>6. У чому полягає виховання темпераменту та характеру? Чи можливо виховати темперамент? Обґрунтуйте відповідь.</p> <p>7. Яка роль у діяльності спеціаліста в системі відносин людина-людина грає знання темпераменту людини? На прикладі вчитель-учень.</p> <p>8. В чому може проявитися врахування вчителем, лікарем особливостей темпераменту учня або пацієнта?</p> <p>2. Скласти словник психологічних понять до даної теми та дати їх визначення: характер, темперамент, екстраверсія, інтроверсія, сенситивність, реактивність, пластичність, ригідність, резистентність.</p>	1	10
Разом		53	91

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студента з навчальної дисципліни «Психологія» в рамках першого та другого модульного контролю передбачає: підготовку та захист реферату (презентація реферату з обраної теми).

Теми рефератів

Модуль 1 Психологія як наука. Загальні теоретичні основи психології

1. Розвиток психологічних уявлень у Стародавній Греції.
2. Основні етапи становлення та розвитку психології.
3. Значення психологічних знань для педагогів.
4. Розвиток психологічної науки в Україні.
5. Завдання психології на сучасному етапі суспільно-історичного розвитку.
6. Асиметрія мозку: проблеми досліджень.
7. Прояви свідомості в поведінці, психічних процесах, властивостях і станах людини.
8. Стадії та рівні розвитку психіки та її вплив на поведінку тварин.
9. Свідомість і мозок. Психіка і мозок.
10. Проблема розмежування та диференційного підходу до інстинкту, навичок та інтелекту.
11. Характеристика інтелектуальної поведінки тварин.
12. «Мова» і спілкування тварин.
13. Співвідношення понять «особистість» і «індивідуальність».
14. Структура особистості у дослідженнях вчених.
15. Теорія активності З. Фрейда.
16. Фундаментальні рушійні сили людської активності.
17. Спрямованість особистості та її роль у формуванні цілісної особистості.
18. Головні групи мотивів особистості.
19. Чинники, що зумовлюють психічний розвиток особистості.
20. Інтереси, їх роль у розвитку особистості.
21. Характеристика цінностей особистості.
22. Мотивація досягнення у концепції Х. Хекхаузена.
23. Характеристика потреб у теорії Мюррея та Маслоу.
24. Психологічна характеристика власної особистості.
25. Характеристика властивостей особистості А. Кречмера.
26. Структура психіки людини за З. Фрейдом.
27. Оптичні ілюзії, механізм їх виникнення. Психологія візуального сприйняття.
28. Теорія архетипів К.Г. Юнга та її значення для розуміння механізмів сприйняття предметного світу.
29. Психологічні класні години (тематика за бажанням).
30. Практичні рекомендації для дітей (вказати вік дитини) щодо розвитку уваги.
31. Практичні рекомендації для дітей (вказати вік дитини) щодо розвитку пам'яті.
32. Практичні рекомендації для дітей (вказати вік) щодо розвитку уяви.
33. Характеристика причин виникнення та основних стадій конфліктів.
34. Шляхи вирішення конфліктів та їх попередження.
35. Масова комунікація, засоби впливу.
36. Способи та методи подолання стресу.
37. Засоби ефективного спілкування.
38. Використання фізіогноміки в професійній діяльності... (на вибір).
39. Ціннісні конфлікти інтересів.
40. Фактори, що визначають гостроту конфлікту.
41. Способи рішення міжособистісних конфліктних ситуацій.

42. Стратегії поведінки учасників конфлікту.
43. Різновиди психічного впливу: зараження, навіювання, наслідування.
44. Розвиток навичок ефективної взаємодії в складних ситуаціях людських відносин.

Психологічні основи такту.

45. Типові труднощі та техніка міжособистісного спілкування.
46. Вікова психологія. Характеристика дошкільного періоду 3–6 р.
47. Вікова психологія. Характеристика молодшого шкільного періоду 6–10 років.
48. Вікова психологія. Характеристика підліткового періоду 10–16 років.
49. Вікова психологія. Характеристика періоду юності 16–22 роки.

Модуль 2. Емоційно-вольові процеси, психічні стани

1. Особливості мислення первісної людини.
2. Теоретичне та практичне мислення.
3. Візуальне мислення.
4. Творче та критичне мислення.
5. Мислення й творчість.
6. Індивідуальні особливості мислення
7. Методи вивчення й розвитку уяви.
8. Роль уяви у навчальному процесі старших школярів.
9. Удосконалення пам'яті.
10. Основні принципи запам'ятовування нової інформації.
11. Пам'ять і діяльність оператора.
12. Індивідуальний досвід людини та пам'ять.
13. Методи та засоби розвитку пам'яті.
14. Розвиток пам'яті у школярів молодшої школи.
15. Мнемічні процеси та їх роль у житті людини.
16. Удосконалення уваги.
17. Основні принципи запам'ятовування нової інформації.
18. Увага і діяльність оператора.
19. Індивідуальний досвід людини та увага.
20. Методи та засоби розвитку уваги.
21. Розвиток уваги у школярів молодшої школи.
22. Методи розвитку уваги.
23. Увага та її роль у житті людини.
24. Види емоцій та їх роль на життєдіяльність людини.
25. Теорії емоцій.
26. Емоції та сучасна художня творчість.
27. Вплив стресу та дистресу на організм людини.
28. Фізіологічні механізми афекту.
29. Вольова регуляція у юнацькому віці.
30. Дихальна та м'язова релаксація як методи саморегуляції внутрішніх психічних станів.
31. Кризи в житті людини, їх особливості.
32. Вплив кольорів на емоційне сприйняття.
33. Фізіогноміка і темперамент.
34. Сутність та генез афектів людей їх вплив на міжособистісні стосунки.
35. Сутність та генез втоми людини та можливості виходу з даного стану.
36. Види настрою людей, можливості діагностики.
37. Психічне здоров'я людини, його сутність та показники.
38. Афективна сфера особистості.
39. Причини емоційних розладів.
40. Види та наслідки стресів.

41. Засоби профілактики стресу.
42. Характеристика позитивних почуттів.
43. Профілактика образи.
44. Джерела та активатори суму, гніву, радості і здивування.
45. Види почуттів та їх характеристика.
46. Умови виникнення фрустрації.
47. Поняття та ознаки стресу.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: комп'ютер, проєктор.

Обладнання: інтерактивна дошка

Програмне забезпечення: Google Meet

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Максименко С.Д. Загальна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
2. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра, 2020. 564 с.
3. Савчин М. В., Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посіб. Київ: Альма-матер, 2017. 384 с.
4. Скрипченко О.В., Долинська Л.В. Загальна психологія: підручник для студ. ВНЗ. Київ: Каравела, 2019. 464 с.

Допоміжна література

1. Зайчук В.О. Розвиток мислення у процесі засвоєння знань. Київ: Навчальна книга, 2003. 88 с.
2. Коpecь Л.В. Психологія особистості. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007.
3. Корольчук М.С. Основи психології. Опорні конспекти, схеми, методики. Київ: Ніка-центр, 2009. 320 с.
4. Корольчук М.С. Психодіагностика. Київ: Ельга; Ніка-Центр, 2008. 400 с.
5. Корольчук М.С. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я. Київ: ІНКОС, 2002. 272 с.
6. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності. Київ: Ельга; Ніка-Центр, 2008. 400 с.
7. Лозиця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. Київ: ЕксОБ, 2000.
8. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. Київ: Вища шк., 2006.
9. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. Київ: Видавництво ТОВ «КММ», 2006. 240 с.
10. Партико Т.Б. Загальна психологія Київ: Вид. Дім «ІнЮРЕ», 2008.
11. Психологія особистості: Словник-довідник. Київ: Рута, 2001.
12. Роменець В.А. Основи психології. Київ: Либідь, 1999.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної Академії педагогічних наук України: <http://psychology-naes-ua.institute/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>